

Handläggare
Sarah Chaara
Telefon: 08-508 24 953

Till
Kommunstyrelsen
Stadsledningskontoret

Betänkandet Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism

Svar på remiss från KS 2018/1306

Sammanfattning

Betänkandet Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism har inkommit till förvaltningen på remiss. I betänkandet framkommer att uppdraget är indelat i fyra delfrågor varav två faller inom förvaltningens ansvarsområde. Förvaltningen ställer sig positiv till de förslag som föreslås i betänkandet.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 22 juni 2017 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda och lämna förslag till förändringar av de regler om sekretess och informationsutbyte som gäller för bl.a. Polismyndigheten, socialtjänsten och Transportstyrelsen i arbetet mot terrorism (dir. 2017:75). Syftet med uppdraget är enligt direktiven att säkerställa att det finns förutsättningar för ett effektivt och rättssäkert informationsutbyte vid samverkan mot terrorism. För att förebygga terrorism ser även utredningen över det informationsutbyte som finns på lokal nivå gällande våldsbejakande terrorism.

Ärendet

Det framkommer i betänkandet att uppdraget är indelat i fyra delfrågor:

- att utreda behovet av att information som är sekretessbelagd vid Polismyndigheten på ett enklare sätt än i dag kan lämnas ut till myndigheter och andra aktörer, t.ex. skola och socialtjänst, inom ramen för arbetet med att förebygga terrorism.
- att utreda om information som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt inom socialtjänsten i större omfattning än i dag bör kunna lämnas ut till Polismyndigheten och Säkerhetspolisen inom ramen för arbetet med att förebygga terrorism.

- att utreda om ytterligare aktörer som deltar i arbetet med att förebygga terrorism behöver förbättrade möjligheter att utbyta information.
- att utreda hur Polismyndigheten och Säkerhetspolisen på ett enklare sätt ska kunna få tillgång till uppgifter som hämtas in med hjälp av trängselskattkameror inom ramen för arbetet med att motverka terrorism och hantera konsekvenserna av ett terroristattentat.

I betänkandet föreslås det inte någon myndighetsgemensam sekretessbrytande bestämmelse för det förebyggande arbetet mot terrorism. Detta eftersom det inte finns ett generellt, tydligt och avgränsbart behov av informationsdelning som medför skäl att införa en sådan.

Det framkommer i betänkandet att den samlade bedömningen efter att kartläggning skett är att det inte finns ett tydligt och avgränsat behov vad gäller informationsutbyte vid samverkan mot terrorism som avviker från övriga svårigheter som kan finnas vid samverkan mellan myndigheter i bland annat generella brottsförebyggande sammanhang.

Det finns rättsliga otydligheter i rollfördelningar och förväntningar på vad olika aktörer ska, kan eller får göra vilket medför svårigheter att skapa avgränsade samverkanskonstellationer som är sekretessbrytande och samtidigt åstadkommer ett rättssäkert informationsutbyte.

I betänkandet fastslås det att ett effektivt och rättssäkert informationsutbyte inte endast har sin grund i sekretessbestämmelser. Det handlar också i hög grad om formerna för samverkan. Det konstateras att i de kommuner där man sedan tidigare har ett gott samarbete mellan olika myndigheter har man kommit längre vad gäller att samverka för att förebygga terrorism.

I betänkandet framkommer att utgångspunkten för förslagen är att dessa ska vara väl förenliga med de grundläggande fri- och rättigheter som följer av regeringsformen och av internationella åtaganden samt att förslagen i sig inte ska öppna upp för någon form av diskriminering. En sådan utgångspunkt är att uppluckring av ett sekretesskydd till skydd för enskild bara bör ske i en verksamhet och för ett syfte som kan återföras till något tydligt författningsstöd. Det ska det klart framgå vad som kan vara det övergripande syftet med ett utbyte av sekretessbelagd information för att det ska vara motiverat med ändrad författningsreglering för att möjliggöra utbytet.

Delfråga 1

Vid utlämnande av generell och övergripande information från Polismyndigheten finns det i de flesta fall inte några sekretessproblem. De uppgifter som är sekretessbelagda till skydd för allmänna och enskilda intressen har då tagits bort. Delgivning av sådan sekretessbelagd information sker i en mer begränsad omfattning och då främst med stöd av den sekretessbrytande s.k. generalklausulen i 10 kap. 27§ OSL.

Betänkandet fastslår att generalklausulen och övriga befintliga sekretessbrytande undantag inte är tillräckliga för att möjliggöra sådan informationsdelning från Polismyndigheten till kommunala myndigheter inom socialtjänsten som behövs och är befogad i det förebyggande arbetet mot terrorism.

I betänkandet föreslås därför att det införs ett sekretessbrytande undantag i förhållande till 35 kap. 1§ OSL för uppgiftslämnande som inom ramen för det förebyggande arbetet mot terrorism sker till en kommunal myndighet inom socialtjänsten som kan antas behöva uppgiften i sin verksamhet, om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

Genom detta förslag utvidgas Polismyndighetens möjligheter att lämna ut uppgifter till socialtjänsten om bland annat vuxnas kopplingar till våldsbejakande extremism och terrorism. Med hjälp av denna information kan socialtjänsten i vart fall erbjuda hjälp och stöd samt utföra ett uppsökande arbete. Socialtjänsten har ett gott sekretesskydd för de överlämnade uppgifterna.

Delfråga 2

Inom socialtjänsten råder stark sekretess till skydd för den enskilde enligt 26 kap. 1 § OSL. Den starka sekretessen syftar till att medföra att den enskilde kan känna ett förtroende för socialtjänsten och att det ska vara en låg tröskel för enskilda att vända sig dit. Socialtjänsten har bland annat mer begränsade möjligheter än vad de flesta andra myndigheter har att lämna ut uppgifter till Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

Det är exempelvis möjligt för myndigheterna inom socialtjänsten att lämna ut uppgifter om ett misstänkt begånget terroristbrott enligt

lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (nedan kallad terroristbrottslagen) eller försök till sådant brott med stöd av 10 kap. 23§ OSL. Enligt regleringen är det dock inte möjligt att lämna ut uppgifter om misstänkt förberedelse eller stämpling till terroristbrott. Inte heller är det möjligt att lämna ut uppgifter om misstänkta begångna brott enligt lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet (nedan kallad rekryteringslagen) eller enligt lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall (nedan kallad finansieringslagen). Enligt 10 kap. 18 a§ OSL är det möjligt för socialtjänsten att i syfte att förebygga brott lämna ut uppgifter till Polismyndigheten om en enskild som inte har fyllt 21 år, om vissa närmare förutsättningar är uppfyllda. En liknande möjlighet i förhållande till Säkerhetspolisen har tidigare funnits, men föll bort i samband med genomförandet av polisens omorganisation.

I betänkandet framkommer att frågan om det bör införas en lättnad i socialtjänstsekretessen i syfte att förebygga terrorism innehåller känsliga och svåra avvägningar mellan viktiga intressen som står mot varandra. Det konstateras att det finns en klar risk för att utlämnanden av uppgifter till Polismyndigheten och Säkerhetspolisen avseende icke-brottsliga gärningar eller beteenden urholkar tilltron till nödvändiga relationer mellan socialtjänsten och dess klienter. Dessa relationer är grunden till tidiga och främjande insatser, vilka kan vara avgörande för att motverka anslutning till våldsbejakande extremism och terrorism.

I betänkandet föreslås att det inte bör införas en sekretessbrytande bestämmelse som ger socialtjänsten utökade möjligheter att lämna ut sekretessbelagda uppgifter om enskilda som inte avser misstankar om brottsliga handlingar till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen inom ramen för de senare myndigheternas arbete med att förebygga terrorism.

Det föreslås att det istället införs en ny sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. OSL som medför att myndigheterna inom socialtjänsten får möjlighet att lämna sekretessbelagda uppgifter som angår även misstankar om begångna brott enligt rekryteringslagen och finansieringslagen samt begången förberedelse och stämpling till terroristbrott enligt terroristbrottslagen till Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Situationer som då kan komma att bli aktuella är i de fallen straffbelagda.

I betänkandet föreslås det även att den möjlighet socialtjänsten tidigare haft att i brottsförebyggande syfte lämna ut uppgifter till Säkerhetspolisen om en enskild som inte har fyllt 21 år med stöd av 10 kap. 18 a§ OSL återinförs.

Delfråga 3

I betänkandet föreslås det inte ytterligare ändringar i sekretessregleringen för att åstadkomma ett mer effektivt informationsutbyte på lokal nivå till förebyggande av terrorism.

Delfråga 4

I betänkandet föreslås att det att det i förordningen (2001:650) om vägtrafikregister förs in en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet som anger att Transportstyrelsen på begäran skyndsamt ska lämna trängselskatteuppgifter avseende passager till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen om uppgifterna i ett brådskande fall behövs där för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt terroristbrottslagen.

Konsekvenser

I betänkandet framkommer att förslagen förväntas få positiva konsekvenser för arbetet med att förebygga terroristbrottslighet och hantera konsekvenserna av ett terroristattentat. Den eventuella risken för ökat integritetsintrång som förslagen kan medföra är, enligt betänkandet, acceptabel i förhållande till det samhällsintresse som bekämpning av terrorism utgör. Förslagen innebär inte någon försämrad rättssäkerhet för enskilda som kan komma att beröras av förslagen. Förslagen ger inte heller upphov till kostnader som inte kan täckas av befintliga ekonomiska ramar.

Författningsförslagen föreslås träda i kraft den 1 november 2019.

Jämställdhet

Ärendet är könsneutralt i förhållande till att ärendet rör ändringar i gällande lagstiftning. Fokus i lagstiftningen är att förhindra och förebygga våldsbejakande extremism och terrorism, vilket både män och kvinnor kan vara en del av.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för socialtjänst.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen har inte tagit ställning till delfråga 3 och 4 eftersom dessa inte ryms inom förvaltningens ansvarsområde.

Förvaltningen ställer sig positiv till att det i betänkandet inte föreslås någon myndighetsgemensam sekretessbrytande bestämmelse för det förebyggande arbetet mot terrorism samt att förslagen är att dessa ska vara väl förenliga med de grundläggande fri- och rättigheter som följer av regeringsformen och av

internationella åtaganden samt att förslagen i sig inte ska öppna upp för någon form av diskriminering.

Förvaltningen menar att det finns upparbetade samverkansformer med Polismyndigheten inom den reguljära verksamheten och delar betänkandets uppfattning om att samarbete är grunden till att samverkan fungerar på ett så bra sätt som möjligt.

Delfråga 1

Förvaltningen ställer sig positiv till att Polismyndigheten får lämna ut uppgifter om vuxnas kopplingar till våldsbejakande extremism och terrorism till socialtjänsten. Socialtjänsten bedriver ett uppsökande arbete och kommer kunna göra detta mot även denna målgrupp.

Delfråga 2

Förvaltningen delar uppfattningen som framkommer i betänkandet att det är svåra avvägningar som behöver göras vad gäller socialtjänstens möjlighet att lämna ut uppgifter till Polismyndigheten. Förvaltningen ställer sig positiv till att det med författningsförslagen blir tydligt i vilka situationer socialtjänsten har möjlighet att lämna ut uppgifter i de fall som rör situationer som är straffbelagda. Förvaltningen ställer sig även mycket positiv till förslaget om möjligheten att lämna ut uppgifter till Säkerhetspolisen gällande personer som inte fyllt 21 år.

Jämställdhetsanalys

Ärendet bedöms inte ha någon påverkan på förhållandet mellan könen.

Anna Mattsson
Avdelningschef
Avdelningen för socialtjänst

Bilagor

1. Betänkandet Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism